

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē
॥ catuḥsaptatitamaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ catuḥsaptatitamaḥ sargaḥ ॥

bharatēna kaikēyyā bhartsanam

tāṃ tathā garhayitvā tu
mātaraṃ bharatastadā |
rōṣēṇa mahatāviṣṭaḥ
punarēvābravīd vacaḥ || 2.74.1 ||

rājyād bhraṃśasva kaikēyi
nṛśaṃsē duṣṭacāriṇi |
parityaktāsi dharmēṇa
mā mṛtaṃ rudatī bhava || 2.74.2 ||

kiṃ nu tē'duṣayad rāmō
rājā vā bhṛśadhārmikaḥ |
yayōrmṛtyurvivāsaśca
tvatkṛtē tulyamāgatau || 2.74.3 ||

bhrūṇahatyāmasi prāptā
kulasyāsya vināśanāt |
kaikēyi narakaṃ gaccha
mā ca tātasalōkatām || 2.74.4 ||

yattvayā hīdṛśaṃ pāpaṃ
 kṛtaṃ ghōrēṇa karmaṇā |
 sarvalōkapriyaṃ hitvā
 mamāpyāpāditaṃ bhayaṃ || 2.74.5 ||

tvatkṛtē mē pitā vṛttō
 rāmaścāraṇyamāśritaḥ |
 ayaśō jīvalōkē ca
 tvayāhaṃ pratipāditaḥ || 2.74.6 ||

mātrrūpē mamāmitrē
 nṛśaṃsē rājyakāmukē |
 na tē'hamabhibhāśyō'smi
 durvṛttē patighātini || 2.74.7 ||

kausalyā ca sumitrā ca
 yāścānyā mama mātaraḥ |
 duḥkhēna mahatāviṣṭā -
 stvāṃ prāpya kuladūṣiṇīm || 2.74.8 ||

na tvamaśvapātēḥ kanyā
 dharmarājasya dhīmataḥ |
 rākṣasī tatra jātāsī
 kulapradhvaṃsinī pituḥ || 2.74.9 ||

yat tvayā dhārmikō rāmō
 nityaṃ satyaparāyaṇaḥ |
 vanaṃ prasthāpitō vīraḥ
 pitāpi tridivaṃ gataḥ || 2.74.10 ||

yat pradhānāsi tat pāpaṃ
 mayi pitrā vinā kṛtē |
 bhrātr̥bhyāṃ ca parityaktē
 sarvalōkasya cāpriyē || 2.74.11 ||

kausalyāṃ dharmasaṃyuktāṃ
 viyuktāṃ pāpaniścayē |
 kṛtvā kaṃ prāpsyasē hyadya
 lōkaṃ nirayagāmini || 2.74.12 ||

kiṃ nāvabudhyasē krūrē
 niyataṃ bandhusaṃśrayam |
 jyēṣṭhaṃ pitṛsamaṃ rāmaṃ
 kausalyāyātmasambhavam || 2.74.13 ||

aṅgapratyaṅgajaḥ putrō
 hṛdayāccābhijāyatē |
 tasmāt priyatarō mātuh
 priyā ēva tu bāndhavāḥ || 2.74.14 ||

anyadā kila dharmajñā
 surabhiḥ surasammata |
 vahamānau dadarśōrvyāṃ
 putrau vigatacētasau || 2.74.15 ||

tāvardhadivasam śrāntau
 dṛṣṭvā putrau mahītalē |
 rurōda putrasōkēna
 bāṣpaparyākulēkṣaṇam || 2.74.16 ||

adhastād vrajastasyāḥ
 surarājñō mahātmanaḥ |
 bindavaḥ patitā gātrē
 sūkṣmāḥ surabhigandhinaḥ || 2.74.17 ||

nirīkṣamāṇastāṃ śakrō
 dadarśa surabhiṃ sthitām |
 ākāsē viṣṭhitām dīnām
 rudatīm bhṛśaduḥkhitām || 2.74.18 ||

tām dṛṣṭvā śōkasantaptām
 vajrapāṇiryaśasvinīm |
 indraḥ prāñjalirudvignaḥ
 surarājō'bravīd vacaḥ || 2.74.19 ||

bhayaṃ kaccinna cāsmāsu
 kutaścid vidyatē mahat |
 kutōnimittaḥ śōkastē
 brūhi sarvahitaiṣiṇi || 2.74.20 ||

ēvamuktā tu surabhiḥ
 surarājēna dhīmatā |
 pratyuvāca tatō dhīrā
 vākyam vākyaviśāradā || 2.74.21 ||

śāntaṃ pāpaṃ na vaḥ kiñcit
 kutaścidamarādhipa |
 ahaṃ tu magnau śōcāmi
 svaputrau viṣamē sthitau || 2.74.22 ||

ētau dṛṣṭvā kṛśau dīnau
 sūryaraśmipratāpitau |
 vadhyamānau balīvardau
 karśakēṇa durātmanā || 2.74.23 ||

mama kāyāt prasūtau hi
 duḥkhitau bhārapīḍitau |
 yau dṛṣṭvā paritapyē'ham
 nāsti putrasamaḥ priyaḥ || 2.74.24 ||

yasyāḥ putrasahasraistu
 kṛtsnam vyāptamidaṃ jagat |
 tāṃ dṛṣṭvā rudatīṃ śakrō
 na sutān manyatē param || 2.74.25 ||

indrō hyaśrunipātaṃ taṃ
 svagātrē puṇyagandhinam |
 surabhiṃ manyatē dṛṣṭvā
 bhūyasī tāmihēśvaraḥ || 2.74.26 ||

samāpratimavṛttāyā
 lōkadhāraṇakāmyayā |
 śrīmatyā guṇamukhyāyāḥ
 svabhāvaparicēṣṭayā || 2.74.27 ||

yasyāḥ putrasahasrāṇi
 sāpi śōcati kāmadhuk |
 kiṃ punaryā vinā rāmaṃ
 kausalyā vartayiṣyati || 2.74.28 ||

ēkaputrā ca sādhvī ca
 vivatsēyaṃ tvayā kṛtā |
 tasmāt tvaṃ satataṃ duḥkhaṃ
 prētya cēha ca lapsyasē || 2.74.29 ||

ahaṃ tvapacitiṃ bhrātuḥ
 pituśca sakalāmimām |
 vardhanaṃ yaśasaścāpi
 kariṣyāmi na saṃśayaḥ || 2.74.30 ||

ānāyya ca mahābāhuṃ
 kōsalēndraṃ mahābalaṃ |
 svayamēva pravēkṣyāmi
 vanaṃ muniniṣēvitam || 2.74.31 ||

nahyahaṃ pāpasaṅkalpē
 pāpē pāpaṃ tvayā kṛtam |
 śaktō dhārayituṃ paurai -
 raśrukaṅṭhairnirīkṣitaḥ || 2.74.32 ||

sā tvamagniṃ praviśa vā
 svayaṃ vā viśa daṇḍakān |
 rajjuṃ baddhvāthavā kaṅṭhē
 nahi tē'nyat parāyaṇam || 2.74.33 ||

ahamapyavanīm prāptē
 rāmē satyaparākramē |
 kṛtakṛtyō bhaviṣyāmi
 vipravāsitalmaṣaḥ || 2.74.34 ||

iti nāga ivāraṇyē

tōmarāṅkuśatōditaḥ |

papāta bhuvi saṅkruddhō

niḥśvasanniva pannagaḥ || 2.74.35 ||

saṃraktanētraḥ śithilāambarastathā

vidhūtasarvābharanaḥ parantapaḥ |

babhūva bhūmau patitō nṛpāt:majah

śacīpatēḥ kēturivōtsavakṣayē || 2.74.36 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvyē

ayōdhyākāṇḍē catuḥsaptatitamaḥ sargaḥ ||